

SELTSI

KOKKUTULEKUTEST

Suurtel üleseeltsilistel kokkutulekutel on olnud tähtis osa seltsi elus. Mõneti võib isegi Muinsuskaitse Seltsi loomise algustähiseks pidada Jüri muinsuskaitsepäevi 1986. a. oktoobris. Tallinna, Tartu, Viljandi, Viru-Nigula, Rakvere, Hiiumaa, Keila klubisid esindas sadakond huvilist. Korrastati Jüri kirikuaeda, võsast raiuti puhtaks kalmeid ja kultusekive. Ühtul vahetati mõtteid, kuidas ja mis suunas edasi liikuda seltsi loomisel. Moodustati Muinsuskaitseklubi Nõukogu, mis hakkas koordineerima seltsi loomist.

Teine seltsi algüksuste ja huviliste kokkutulek toimus 1987. a. veebruaris Tallinna Kinomajas. Kokku tulid 17 algüksuse liikmed ning hajaliikmed — enam kui kolmsada inimest. Kümme tundi vältas tõsine ajurünnak ja ideeline välitus. Kokkutulnud tunnetasid esmakordselt hiljem nii harjumuspäraseks saanud «ärkamisaja vaimu». Lõöklauseks sai kirjanik Lennart Mere ütlus: «Muinsuskaitse ei ole luksus, see on paratamatus.» Teadvustati, et muinsuskaitse kõige laiemas tähenduses on kogu eesti kultuuri kaitse. Hando Runnel toonitas, et loodav selts peab orienteeruma just kohaliku tähtsusega mälestistele, sest see on kodu puutumatus kohalt väga tähtis.

Muinsuskaitse algüksuste kolmas kokkutulek toimus 1987. a. aprillis Keilas. See kokkutulek võttis kokku seltsi tegevuse tähtsamad küljed: tehti tööd kirikuaias, Keila mõisapargis, Padise kloostri varemetes, Rannamõisa muinaskalmetel ja mujal; toimus tõsine arutelu muinsuskaitse hetkeseisust ja seltsi loomise muredest; päevade kavasse mahtus ka meelelahutuslik osa: tervituskontserdil esines «Hortus Musicus», hilisõhtul-öösel aga kunstimeistrid rahva huigast. Keilas otsustati ühehäälselt seltsi praeguse nime kasuks, lükates sellega tagasi EKP Keskkomitee büroo poolt pakutud Eesti NSV Ajaloo- ja Kultuurimälestiste Kaitse Ühingu nimetuse.

Seltsi neljas kokkutulek kujunes ebatavaliseks. See oli planeeritud Tarvaslusse 1987.

a. septembris. Paraku toimus 23. augustil Hirvepargi miiting ja võis karta, et «madissonlased» tulevad hingi püüdma ka Tarvaslusse. EKP otsustas kokkutuleku ära jätta, formaalseks põhjuseks pinev olukord sügisestel põllutöödel. Alternatiivne variant suunata muinsuskaitseaste jõud Tarvastus samuti ümberkaudsetele põldudele, ent jätta kavasse muu programm, lükati tagasi. Tarvastu oli täiesti sõjaolukorras: töötasid filmikaamerad ja plöksusid fotoaparaadid, kõik autod peeli kolm-neli korda kinni, alevis võis näha kõrgete ministrite ametiautosid. Jäi mulje, et Tarvastus toimuvad hoopis «kompetentsete orgaanite» kokkutulekud. Kuuldused ja kumu Tarvastust põhjustasid mõne nädalaga seltsi algüksuste ja liikmete kahekordistumise.

Seltsi suureks läbimurdeks kujunes Tartu kokkutulek 1988. a. aprillis. Hästi organiseeritud ja korrektselt läbiviidud päevad olid kui puhastustuleks, milles tuhastusid stagnaaja arusaamad. Kokkutuleku tähtsaimaks tulemuseks on rahvusliku uus ellukutsumine.

1988. a. oktoobris toimus seltsi kokkutulek Pärnus. Need jäävad ajalukku Konstantin Pätsi rehabiliteerimise päevadena. Täiesti uue ilme sai Tahkuranna park, avati mälestustahvel presidendi lõhutud ausamba jalamile. Väga suur huvi valitses ajalooloengute vastu.

Eesti Muinsuskaitse Seltsi seni viimane kokkutulek toimus selle aasta aprillis Paides. Toimus aktus Eesti Asutava Kogu kokkutuleku 70 aastapäeva puhul, Kautlas avati mälestustahvel 1941. a. punaterrori ohvritele, kuulati loenguid ja vaadati kroonikafilme. Kokkutulek tervikuna õnnestus, ent oli tunda, et senise kolmepäevase kokkutuleku vormid on ammendunud.

Võru päevad ongi planeeritud väiksemamahulisena ning rohkem põhjaliku tutvumisena Võrumaaga. Tahaks loota, et Võru kokkutulek annab seltsi kokkutulekutes uusi vorme, mida tulevikus kasutada.

KÜLLO ARJAKAS,
seltsi vastutav sekretär